

Uloga pričanja priča u razvoju jezičnih sposobnosti djece predškolske dobi

Begović, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:289747>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Učiteljski fakultet

ODSJEK U PETRINJI

ZAVRŠNI RAD

ULOGA PRIČANJA PRIČA U RAZVOJU JEZIČNIH SPOSOBNOSTI

DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Dora Begović

Petrinja, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI STUDIJ

ODSJEK U PETRINJI

ZAVRŠNI RAD

ULOGA PRIČANJA PRIČA U RAZVOJU JEZIČNIH SPOSOBNOSTI

DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Dora Begović

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2024.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. JEZIČNE DJELATNOSTI	2
2.1. Slušanje.....	3
2.2. Govorenje	4
2.3. Čitanje.....	5
2.4. Pisanje.....	6
3. O JEZIČNOM RAZVOJU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	9
3.1. Gramatički razvoj	10
3.2. Leksički razvoj	11
3.3. Igra kao poticaj jezičnog razvoja	12
4. PRIČANJE PRIČA	14
4.1. Priča kao sredstvo za poticaj razvoja govora.....	15
4.2. Uloga odgojitelja u pričanju priča	16
5. ISTRAŽIVANJE.....	17
5.1. Opis uzorka.....	17
5.2. Cilj i problemi istraživanja	17
5.3. Instrument istraživanja	17
5.4. Rezultati istraživanja	18
6. ZAKLJUČAK	21
7. Literatura.....	23

ZAHVALA

Ovim putem želim se prije svega zahvaliti svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Katarini Aladrović Slovaček na njezinoj pomoći, savjetima i strpljenju tijekom pisanja rada. Također, najviše se želim zahvaliti svojim roditeljima što su mi bili potpora pri upisu na fakultet i tijekom studiranja. Hvala mojoj sestri, šogoru i dečku što su me uvijek bodrili i bili uz mene!

SAŽETAK

Pričanje priča djeci ima veliku ulogu u njihovom razvoju, djeca ne samo da uživaju u čitalačkim aktivnostima, već i razvijaju svoje sposobnosti, govor i vokabular. Važno je da djeca u tom procesu uživaju i da kod njih stvorim ljubav prema knjizi koja im ostaje za cijeli život. Odgojitelji i roditelji na tom području imaju glavne uloge. Čitanjem i pričanjem priča uvode djecu u svijet mašte u kojem svatko od njih zamišlja likove na svoj jedinstven način i tako podupiremo dječje stvaralaštvo.

U ovom radu opisano je provedeno istraživanje na djeci predškolske dobi. Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću Bjelovar u mješovitoj starijoj skupini. Cilj istraživanja bio je saznati poznavanje riječi kod djece prije čitanja, te usvajanje novih riječi kod djece nakon čitanja priča. Djeca u ovoj skupini naviknula su na čitanje i slušanje priča s njihovim odgojiteljicama i primjećujem da vole takve aktivnosti, rado su sudjelovali i odgovarali na pitanja. U istraživačkom djelu rada provedeno je eksperimentalno istraživanje pričanja četiri priče djeci predškolske dobi. Ono što je istraživano je koliko priča može biti poticajna za bogaćenje rječnika. Istraživanje je pokazalo da su djeca nakon pričanja priča znala značenje više riječi, nego na provedenom testiranju prije pričanja priča. Također, ispitivalo se utječe li spol na ovladavanje riječi. Rezultati su pokazali kako nema značajne razlike s obzirom na spol, osim što se pokazalo kako su djevojčice više znale riječ „*ušuškana*“, dok su dječaci znali riječ „*iskrao se*“.

Ključne riječi: pričanje priča, čitanje priča, uloga odgojitelj, govor

SUMMARY

Telling stories to children has a great role in their development, children not only enjoy reading activities, but also develop their abilities and vocabulary. It is important that the children enjoy the process and that I create a love for the book that will remain with them for the rest of their lives. Educators and parents have the main roles in this area. By reading and telling stories, they introduce children to the world of imagination in which each of them imagines characters in their own unique way, and thus we support children's creativity.

This paper describes the research conducted on preschool children. The research was conducted in the Kindergarten Bjelovar in a mixed older group. The aim of the research was to find out the children's knowledge of certain words before reading, and the children's acquisition of new words after reading the stories. The children in this group are used to reading and listening to stories with their teachers and I notice that they like such activities, they were happy to participate and answer questions. In the research part of the paper, an experimental study of telling four stories to preschool children was conducted. What has been investigated is how stimulating stories can be for vocabulary enrichment. The research showed that after telling the stories, the children knew the meaning of more words than in the test conducted before the telling of the stories. It was also investigated whether gender affects word mastery. The results showed that there was no significant difference with regard to gender, except that girls knew the word "tucked in" more, while boys knew the word "sneak out".

Key words: story telling, reading stories, the role of the educator, spec

1. UVOD

Djeca su po prirodi znatiželjna i radoznala bića i nije potrebno puno kako bi kod njih probudili interes za aktivnostima. Slušanje priča djeci je vrlo zanimljiva aktivnost ako odgojitelj privuče dijete da sluša priču. Potrebno je pripremiti se na pričanje priče kako bi zadobili djetetovu pažnju i zadržali koncentraciju.

Pričanjem priča djeca razvijaju svoje jezične sposobnosti i govor, emocionalni razvoj i kognitivni razvoj. Jezični razvoj koji razvijaju u toj dobi važan im je za kasniji život i školsko obrazovanje. U ranoj i predškolskoj dobi djeca vrlo lako upijaju informacije i riječi koje čuju, zato odgojitelj treba biti pravilan govorni model djetetu i na taj način bogatiti djetetov govor.

Autorice Siketić i Turza Bogdan (2022) navode kako je pričanje priča jedna od aktivnosti kojima možemo preventivno djelovati na sprečavanje govornih poremećaja i poticati razvoj pismenosti djeteta u području pripovijedanja. Znanstvenici su dokazali kako djeca s kojom u prve tri godine života razgovaramo i djeca kojoj čitamo, imaju jače temelje za uspješno čitanje i učenje u kasnijem životu objašnjava Šauperl (2007)

Važno je da znamo na koji način čitati djeci, istraživanja pokazuju kako se širenje vokabulara, osobito rječničke raznolikosti, događa upravo kroz čitanje navodi Aladrović Slovaček (2014)

Čudina Obradović (2008) ističe kako bi odgojitelj trebao koristiti dijalošku metodu čitanja. To je metoda čitanja u kojoj odgojitelj uključuje dijete u čitanje priče, postavlja poticajna pitanja djetetu, proširuje njegove odgovore i tako kod djece stvara osjećaj vedrine i ljubav prema knjizi dok istovremeno razvija njegove leksičke kompetencije.

U teorijskom dijelu rada bit će govora o jezičnim djelatnostima te je svaka opisana pojedinačno, navode se načini na koje djeca usvajaju govor i jezik. Definiira se igra i objašnjava kako kroz igru možemo poticati dječji jezični razvoj. Ključno sredstvo za razvoj govora je priča, pa se zato govori o ulozi odgojitelja u pričanju priča djeci. U istraživačkom dijelu rada opisano je istraživanje i rezultati istraživanja koje je provedeno u Dječjem vrtiću Bjelovar s djecom predškolske dobi.

2. JEZIČNE DJELATNOSTI

Pavličević Franić (2005) navodi kako je za usvajanje jezičnih kompetencija važno prvo usavršiti jezične djelatnosti. Jezične djelatnosti su slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Dijete u jezičnu komunikaciju ponajprije ulazi slušanjem i oponašanjem odraslih govornika jezične zajednice.

Poznato nam je da djeca još u majčinoj utrobi čuju i slušaju, autor Bošnjak Botica (2016) to opisuje kao proces jezičnog usvajanja. „Stručnjaci se danas uglavnom slažu da proces jezičnoga usvajanja počinje i prije nego što se dijete rodi, no proteći će gotovo cijela godina dok se ne pojave prve smislene riječi.“ (Bošnjak Botica, 2016: 1)

Svaka od jezičnih djelatnosti sadrži svoje psiholingvističke, komunikacijske, sociolingvističke i lingvodidaktičke posebnosti koje se međusobno isprepliću, preklapaju i nadopunjavaju u procesu jezičnog razvoja. Psiholingvističke posebnosti odnose se na uvažavanje razvojne sobi, individualne osobine ličnosti i kognitivne mogućnosti. Komunikacijske posebnosti djeca ostvaruju tokom sporazumnog procesa. Sociolingvističke posebnosti vežemo uz okolinu, situaciju ili kontekst, odnosno društveno okruženje. Lingvodidaktičke posebnosti ostvaruju se sustavnim učenjem jezika u odgojno obrazovnim ustanovama kao što su vrtići ili škole. Ovladavanjem ovim vještinama osoba usvaja jezik. „Neke su jezične sposobnosti urođene, npr. slušanje i govorenje, dakako uz pretpostavku da ne postoji oštećenje slušnih i govornih organa te da nema poteškoća u mentalnome razvoju...“ (Pavličević Franić, 2005: 91)

Autorica Pavličević Franić (2005) navodi kako se njihovo usvajanje događa spontanom recepcijom, odnosno primanjem slušnih poticaja, razumijevanjem i proizvodnjom govornih poruka, dok jezične djelatnosti čitanja i pisanja treba poticati i uvježbavati kako bi došlo do njihovog razvoja. Slušanje i čitanje pripadaju receptivnim vještinama, dok pisanje i govorenje pripadaju produktivnim vještinama. Autorica Pavličević Franić (2018) iznosi kako se primarnim djelatnostima smatraju slušanje i govorenje (razgovaranje).

Nije moguće neku od djelatnosti izdvojiti kao najvažniju, tvrdi Visinko (2010) jer se one međusobno isprepliću i nadovezuju. Sve četiri jezične djelatnosti, navodi Visinko (2010) važne su u čovjekovu životu, bez obzira na to čime se osoba bavi.

Jelaska (2005) objašnjava kako se jezične djelatnosti koje se više razvijaju učenjem i uvježbavanjem prikladnije nazvati vještinama, dok je jezične djelatnosti koje se više razvijaju spontanim usvajanjem prikladnije nazvati sposobnostima. Svi smo sposobni govoriti, navodi autorica Pavličević Franić (2005), ali nismo svi jednako vješti javno komunicirati ili držati govore, to znači da neke vještine možemo razviti vježbanjem, neke možemo poboljšavati učenjem, dok su neke prirodna nadarenost.

2.1. Slušanje

Slušanje je vještina kojom najranije ovladavamo. Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca i Letica (2004) navode kako se sluh kao i ostala osjetila razvija pri samom rođenju, on omogućuje primanje zvučnih informacija iz okoline. Pavličević Franić (2005) definira slušanje kao vrstu receptivne čovjekove sposobnosti koja omogućuje usvajanje fonetsko-fonološkoga sustava nekog jezika, odnosno usvajanje fonema, prozodema i intonema. „Slušanje predstavlja prvu u nizu i polaznu jezičnu djelatnost, nužnu za jezični razvoj, koja se u kasnijim razvojnim fazama usko povezuje s jezičnim djelatnostima govorenja, čitanja i pisanja...“ (Pavličević Franić, 2005: 92)

Šego (2005) slušanje definira kao povezanost uha i razuma, odnosno kao usvajanje sadržaja na temelju osjetila uha. Autor Bežen (2002) navodi nekoliko vrsta slušanja, a to su: slušanje radi prijama obavijesti, slušanje radi razumijevanja drugog govornika, izgovor glasova u standardnom hrvatskome jeziku, pravilno naglašavanje riječi i intonacija rečenice.

Kako bi se mogla razvijati jezična djelatnost slušanja podrazumijeva se da osoba ima uredan govorni sluh. Pavličević Franić (2005) govorni sluh definira kao sposobnost koja čovjeku omogućuje da primi poruku, te registrira govornu poruku koju može razumjeti i doživjeti. Bez slušanja nema jezične djelatnosti govorenja. Ista autorica navodi kako čovjek mora imati neoštećene slušne organe, kako bi mogao čuti i razumjeti poruku. U daljnjem tekstu bit će opisane tri sastavnice sluha prema autorici Pavličević Franić (2005) a to su fizički sluh, fonemski sluh i melodijski sluh. Fizičkim sluhom autorica podrazumijeva glasnost, tj. čujnost kod osoba koje nemaju slušnih poteškoća, to je sposobnost čovjeka da prima i registrira auditivne poticaje pri ostvarivanju komunikacije. Fonemski sluh autorica objašnjava kao mogućnost proizvodnje i razlikovanje fonema, nemaju svi ljudi jednaku sposobnost fonemskog sluha za razliku od fizičkog sluha. Melodijski zvuk Pavličević Franić definira kao sposobnost

usvajanja i razlikovanja melodijsko ritmičkih obilježja jezika, zajedničkim imenom – intonacija. Ove sastavnice govornog sluha autorica Pavličević Franić (2005) smatra preduvjetima za uspješan razvoj jezične djelatnosti slušanja.

Kako bi usavršili govor, najprije moramo slušati, navodi autor Težak (1996), objašnjavajući kako smo u govornu praksu zapravo ušli slušajući, a zatim smo govor usavršili kroz školovanje i život.

Zaključno možemo reći da je slušanje neizostavan dio jezičnog razvoja pojedinca. Uredan govorni sluh temelj je za ostvarivanje potpune jezične kompetencije, jer se na slušanju razvija sposobnost govora o kojoj će se govoriti dalje u tekstu.

2.2. Govorenje

„Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenja drugim ljudima.“ Starc i sur. (2004)

Šego (2005) govor opisuje kao prirodnu čovjekovu sposobnost pomoću koje se sporazumijeva, oblikuje riječi i rečenice te šalje i vraća misli artikulacijom.

Govor pridonosi razvoju djeteta kao socijalnog, emocionalnog i intelektualnog bića. Riječ je o jezičnoj djelatnosti tijekom koje se leksičkim, gramatičkim, fonološkim i prozodijskim sredstvima prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja navodi Pavličević Franić (2005). Govor se uči, navodi Velički (2009) na temelju sadržaja koji je djetetu plasiran od strane odgajatelja, kao glavnog govornog uzora.

Jezik i govor međusobno se prepliću, no postoji razlika između ta dva termina. Jezikom smatramo onaj dio čovjekove jezične djelatnosti kojom stvara znakove i onda ih oblikuje u jezični sustav. Dok se s druge strane govor odnosi na glasovna, izgovorna i prozodijska obilježja u jezičnom ostvarenju, objašnjava Kovačević (1997).

Postoji razlika između termina *govor* i *govorenje*; Govorom se smatra zvučna realizacija određenoga jezika koja se usvaja od najranije dječje dobi, dok je govorenje jezična djelatnost koja se temelji na općeljudskoj sposobnosti glasanja tj. proizvodnje govorno-čujnih elemenata. Samim time potrebno je ostaviti određene elemente ako želimo da se govor razvije u jezičnu

djelatnost govorenja kojom možemo ostvarivati daljnju komunikaciju. Kako bi uspješno ostvarili komunikaciju s drugom osobom, potrebno je da osoba ima razvijenu jezičnu djelatnost slušanja, koja prethodi govorenju.

Velički (2009) govori o problemu opadanja jezične kompetencije mladih te porastu broja govorno jezičnih teškoća. Također navodi kako je poticanje govora jedna od bitnijih tema kojima se stručnjaci bave, upravo zbog porasta broja govornih teškoća i opadanja jezične kompetencije mladih. Uzrokom toga autorica ponajprije smatra manjak komunikacije, utjecaj medija na mlade i neadekvatno zadovoljavanje stvarnih dječjih potreba u predškolskom razdoblju.

Spomenuta autorica provodi istraživanje sa studentima 3.godine odgojiteljskog studija, te zaposlenim odgojiteljima o važnosti zadovoljavanja dječjih potreba od 3.godine života do polaska u školu. Istraživanje pokazuje kako su studenti kao i zaposleni najvišom ocjenom rangirali potrebu za sigurnošću djeteta, a zatim upoznavanje sa slikovnicama, čitanjem itd. Istraživanje pokazuje kako zaposleni i studenti veliku važnost pridaju sigurnosti djece u vrtiću, ali i upoznavanje djece s književno-umjetničkim djelima i sadržajima Velički (2009).

Zaključno, govor igra ključnu ulogu u životu djeteta, na socijalnom, emocionalnom i intelektualnom planu. Pomoću govora dijete može izraziti svoje osjećaje i misli te uspostaviti kvalitetnu komunikaciju sa svojom okolinom. Razvoj govora se temelji na ranom učenju, zato je važno da dijete od rane dobi ima prave uzore kako bi razvijalo svoje jezične sposobnosti i druge jezične djelatnosti – čitanje i pisanje, o kojima će dalje u tekstu biti govora.

2.3. Čitanje

„Proces čitanja složena je aktivnost primanja informacija u pisanome obliku koja ovisi o nekoliko sposobnosti i vještina što se postupno razvijaju...“ (Pavličević Franić, 2005:97) Autorica Pavličević Franić (2005) prema Čudina Obradović (1995) navodi da čovjek da bi naučio čitati prvo mora ovladati predčitačkim vještinama kao što su razvijanje govora, razvoj glasovne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvajanje pisanih znakova, prijenos govora u pisani tekst te „prevođenje“ izgovorenih glasova u napisana slova i obrnuto.

Smisao čitanja je razumijevanje poruke koju je pisac ostavio u pisanom obliku. Lidija Šauperl (2007) navodi kako nikada nije prerano početi čitati djeci, spominje da je znanstveno

dokazano kako djeca s kojom u prve tri godine razgovaramo i djeca kojoj čitamo, imaju jače temelje za uspješno čitanje i učenje u kasnijem životu.

Čudina Obradović (2003) navodi kako su predčitačke vještine preduvjet za daljnji razvoj čitačkih vještina, upravo razvoj predčitačkih vještina može nam dati znak i uvid u to hoće li dijete imati teškoća s čitanjem u školi.

Roditeljska uloga neprocjenjiva je u ranom čitanju djetetu jer, osim što se rječnik, mašta i razumijevanje djeteta brže razvija, vrijeme koje roditelj i dijete provedu zajedno iznimno je kvalitetno provedeno vrijeme Pergar i Hadel (2020).

Pergar i Hadel (2020) istražuju stavove roditelja o važnosti čitanja djetetu od najranije dobi. U istraživanju je utvrđeno da roditelji kao razlog za nedovoljno čitanja djetetu ili s djetetom najčešće navode nedostatak slobodnog vremena. Nalazi pokazuju da su roditelji vrlo svjesni važnosti čitanja djetetu od najranije dobi; međutim, kažu da bi se više pozornosti moglo posvetiti čitanju odraslih i djece. Većina roditelja nije sudjelovala ni u jednom od programa cjeloživotnog učenja na tom području, ali kad bi im se pružila prilika, sudjelovali bi u aktivnostima i radionicama. Očevi pokazuju manji interes za uključivanje u razne oblike cjeloživotnog učenja od majki. Potrebno je roditelje bodriti i pružiti im pomoć u ranom čitanju djeci, organizirati razne radionice i usavršavanja, te tako unaprijediti njihovo znanje i vještine. Zajedničkim radom moguće je ostvariti dobre rezultate u razvijanju čitačkih sposobnosti djece.

Čitanje je složen proces za koji je potrebno imati razvijene predčitačke vještine. Bez tih vještina čitanje može biti vrlo težak proces. Možemo zaključiti kako roditelji imaju ključnu ulogu u poticanju djece na čitanje već od najranije dobi, a istraživanja pokazuju kako to uvelike doprinosi njihovom budućem uspjehu u školi.

2.4. Pisanje

„Pisanje je složena produktivna djelatnost koja ponajprije zahtijeva poznavanje slovnog sustava te usvajanje gramatičko- pravopisnih pravila i normi nekog jezika...“ (Pavličević Franić, 2005: 98). Pisanje služi komunikaciji među ljudima, njime se prenose pisane poruke navodi Pavličević Franić (2005).

Možemo reći da je pisanje djelatnost koja uključuje tjelesnu i psihičku djelatnost. Ta djelatnost pretpostavlja skup znanja i vještina, pretpostavlja poznavanje slova određenog jezika

i pisma, pravopisnih znakova, pravopisnih pravila, glasovnoga, gramatičkoga i rječničkoga ustroja određenoga jezika i zakonitosti oblikovanja teksta objašnjava Rosandić (2002).

Aladrović Slovaček (2019) navodi kako kod većine djece čitanje i pisanje zahtjeva vježbu i napor kako bi ih savladali. Zato je potrebno uložiti puno truda i vremena u proces učenja pisanja.

Prema Posokhovej (2007) djeca prolaze najprije kroz etapu šaranja gdje se upoznaju sa olovkom i njezinim držanjem. Zatim u drugoj etapi djeca povlače linije različitih oblika i veličina, koje ponavljaju nekoliko puta kako bi im crtež bio prepoznatljiv. Treća etapa predstavlja oblike koji sličje prvim slovima. Četvrta etapa za djecu predstavlja početak pisanja slova koja povezuju sa simbolima i riječi. U petoj etapi djeca već stvaraju svoj pravopis, a u idućoj etapi ovladavaju standardnim pravopisom.

Kako bi znali pisati, djeca moraju poznavati osnovne čimbenike lingvistike teksta i tekstualnog ustrojstva, te normativne stilistike i vrste tekstova, navodi autorica Aladrović Slovaček (2017).

Pisana komunikacija je ponekad prednost, zato što ne traži neposrednu prisutnost osobe koja želi prenijeti poruku. Pisanje djeca počinju učiti od školske sobi, počevši od grafemskog sustava jezika. Pisanje se temelji na znakovnom obilježju – slova. No, prije nego usvoji slova, dijete će usvojiti glasove. Kada dijete usvoji glas, mora znati kako izgleda i kako se taj znak bilježi u pisanome jeziku. Iduće što je potrebno kako bi dijete savladalo pisanje je pretvaranje napisanih znakova u glasove i obrnuto. Taj proces Pavličević Franić (2005) naziva šifriranje i dešifriranje, a važan je jer njime dijete uviđa poveznicu između slova i glasa. U trenutku kada dijete savlada tu sposobnost puno lakše će moći naučiti dešifrirati i naučiti slova.

U vrtiću djecu se uči kako pravilno držati olovku i vježba se fina motorika šake, dok pisanje počinju učiti polaskom u prvi razred osnovne škole. Postoje tri temeljne faze opće pismenosti prema Pavličević-Franić (2005). Kao prvu navodi usvajanje velikih i malih tiskanih i pisanih slova i savladavanje tehnike pisanja. Druga je učenje pravopisnih pravila i zakonitosti pisanoga jezika. Treća se odnosi na razvoj stvaralačkog pisanja. Kako bi djeca savladala pisanje važno je svakodnevno provoditi razne vježbe pisanja. Sve te vježbe treba provoditi redom, kada dijete savlada određene vještine, zadatci se unaprjeđuju.

Možemo zaključiti kako je pisanje složena djelatnost koja zahtijeva kombinaciju tjelesnih i psihičkih vještina, poznavanje jezičnih pravila i sposobnost šifriranja i dešifriranja znakova. To

je proces koji započinje učenjem držanja olovke pa sve do ovladavanja gramatičko pravopisnim normama. Iako je to proces koji iziskuje puno truda i vježbe, ključan je u životima pojedinaca i njihovoj svakodnevici. Omogućuje djeci intelektualno izražavanje i razvijanje.

3. O JEZIČNOM RAZVOJU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Djetetova primarna aktivnost je igra, zato ju valja iskoristiti kako bi djeca kroz nju učila, savladavala jezik i razvijala jezične sposobnosti. "Igra je svakako jedan od glavnih preduvjeta za početno usvajanje znanja jer je prate osjećaji ugone i zadovoljstva, a djeca su upravo takve osjećaje donijela iz djetinjstva." (Aladrović Slovaček, 2018: 11)

Odgojitelj je taj koji je zaslužan za to da igra bude pomno smišljena, smisljena i poučna kako bi djeca kroz nju učila, a u isto vrijeme zadovoljila potrebu za igrom. Poznato je da sva djeca urednoga kognitivnoga razvoja uspješno usvajaju jezik u vrlo kratkome vremenu što upućuje na usku povezanost razvoja kognicije s razvojem jezika, a posljedično i govora, navodi Pavličević Franić (2011).

Jezični razvoj djeteta važan je kako bi ono moglo svakodnevno funkcionirati i ostvarivati optimalnu komunikaciju sa svojom okolinom navodi Cepanec (2022). Da je djetetov jezični razvoj također povezan i sa fizičkim, društvenim, osjećajnim i komunikacijskim razvojem smatra Jelaska (2007). Zato je važno da dijete ima dobro razvijen jezični razvoj, jer on će mu pomoći u komunikaciji s društvom.

Prema Posokhovej (2008) predverbalno razdoblje je prva faza u razvoju govora i ono traje od rođenja do prve djetetove riječi koja je smisljena. Uredan predverbalni razvoj preduvjet je za kasniji govorno-jezični razvoj djeteta. Kako bi dijete savladalo govor, ključno je slušanje. Bez slušanja nema niti govora, djeca slušaju majčin glas još kada su u utrobi i zato je važno da roditelji što više razgovaraju sa svojom djecom, objašnjava Posokhova (2008).

Faza gugutanja javlja se iduća, od 2. do 5. mjeseca. U ovoj fazi dijete iskazuje svoje osjećaje glasanjem, najčešće kričanjem. Zatim slijedi faza brbljanja od 5. do 8. mjeseca života, u toj fazi dijete oponaša zvukove iz okoline, počinje slogovno glasati. Slijedi faza aktivnog slogovnog brbljanja u kojoj dijete počinje ponavljati isti slog kao npr. ma-ma, Posokhova (2008) navodi da djeca tako pokušavaju privući pozornost i igrati se s odraslom osobom. Ta faza traje do 12. mjeseca života, a nakon nje dijete ulazi u verbalno razdoblje. Ista autorica objašnjava kako ne možemo točno reći kada dijete ulazi u verbalno razdoblje, jer se to dešava onda kada dijete izgovori prvu smislenu riječ i kod svakog djeteta je to individualna stvar.

Postoji aktivan i pasivan rječnik. One riječi koje djeca znaju i svakodnevno ih koriste je njihov aktivan rječnik, dok postoje i riječi koje djeca nekada kažu ali ne znaju što ta riječ znači, one se nalaze u njihovom pasivnom rječniku. Krajem druge godine dijete stvara prve kraće

rečenice koje imaju značenje i smisao. S tri do četiri godine dijete koristi zamjenice, govori povezane rečenice, priča kratke priče i smatra se da je do te dobi dijete usvojilo ono najosnovnije od govora. Od četvrte do pete godine dijete govori gramatički ispravno i iznosi puno detalja u rečenici. Sa šest godina dijete je sposobno usvajati apstraktne pojmove i voditi duže razgovore.

Granica za govorni razvoj smatra se petom godinom, prema Karmiloff-Smith (2003) do tog razdoblja dolazi do usvajanja materinskog jezika, dok se iza pete godine nastavlja s usavršavanjem i nadograđivanjem.

Autori Šikić i Desnica (1988) navode kako razvoju djetetova govora puno više pridonosi konzervacija s odraslim osobama, a manje igra s vršnjacima. Upravo zato moramo biti svjesni da smo mi velika uloga u jezičnom razvoju djece i moramo ga poticati i razvijati različitim stimulansima.

3.1. Gramatički razvoj

Gramatika je vrlo složen aspekt jezika koji podrazumijeva ovladavanje tvorbenim pravilima, morfološkim promjenama riječi i sintaktičkim strukturama rečenice navodi Pavličević Franić (2005). Opisuje kako je gramatika bitna zbog uvježbavanja gramatičkih sadržaja jer polaskom u školu dolazi do razlike između mjesnih govora i hrvatskog standardnoga jezika. Osnova jezika se uglavnom stječe do pete godine, ali jezični razvoj time ne prestaje (Karmiloff-Smith, 1986.; McShane, 1991., prema: Pavličević-Franić i Kovačević /ur./, 2003.).

Teže ovladavanje gramatičkim i pravopisnim pravilima hrvatskoga jezika vrlo često kod učenika stvara i negativan stav prema nastavnome predmetu, a time i hrvatskome jeziku općenito. Posljedica svega navedenoga jest slabija pismenost govornika hrvatskoga jezika unatoč velikome broju sati hrvatskoga jezika, kako u osnovnoj, tako i u srednjoj školi objašnjava Aladrović Slovaček (2014). Istraživanje Pavličević Franić (2005) pokazuje kako djeca predškolske dobi najviše u svojim izrazima koriste imenice (45,3%) te glagole (36,3%), a zatim pridjeve (13,6%) te ostale vrste riječi (4,8%).

„Dijete prvotno usvaja imenice (do četvrte godine), što se razvojem mišljenja i sve češćom uporabom drugih riječi smanjuje. Nakon imenica usvaja glagole, zatim zamjenice te ostale vrste

riječi. Nakon usvajanja osnovnih gramatičkih oblika djeca nastavljaju govorni razvoj, a morfologijom djeca potpuno ovladavaju oko dvanaeste godine, kada im se jezično znanje automatizira...“ (Jelaska, 2005: 86).

Nakon druge godine života, dijete proširuje svoju dvočlanu rečenicu na više riječi različitih vrsta, pritom nastojeći da je ona izrečena gramatički što sličnije rečenici odrasle osobe. U toj dobi djeca većinom počinju koristiti osobe zamjenice, pridjeve, pomoćne glagole, veznike, prijedloge i priloge.

Prema Posokhovej (2004) djeca ubrzo nakon početka spajanja i izgovaranja prvih rečenica počinju koristiti prve gramatičke oblike.

3.2. Leksički razvoj

Pavličević Franić (2005) pojam leksik objašnjava kao cjelokupno rječničko blago, odnosno sveukupnost riječi pojedinoga jezika. Razlikuje se pritom leksik pojedinca, leksik neke društvene skupine, leksik određenog kraja, leksik književnoumjetničkoga razdoblja, leksik pisca i njegova djeca.

„Leksički je razvoj zasigurno najdinamičniji dio jezičnoga razvoja, cijeloga je života podložan čestim kvantitativnim i kvalitativnim promjenama, iako različitim intenzitetom u njegovim različitim razdobljima“ (Aladrović Slovaček i Razum, prema Radić i dr. 2010:43). Djeca koja su više izložena govoru u svojoj sredini, prije će usvojiti nove riječi.

Dijete s osamnaest mjeseci od prilike ima rječnik od 50 riječi što je važna granica u leksičkom usvajanju jer nakon te granice naglo se povećava brzina usvajanja novih riječi navode Hržica i Kraljević (2007). To razdoblje naziva se rječnički brzac, za to vrijeme u mjesecu dijete od prosječnih 8-11 novih riječi, sada nauči i do 40 riječi (Benedict 1979, Goldfield i Reznick 1990).

Naziv rječnički brzac osmišlja M. Kovačević 1998; a može se zvati još i leksički brzac i eksplozija imenovanja navode Hržica i Kraljević (2007). Istraživanjem koje provode Anisfeld i sur. uočeno je kako je pojava rječničkog brzaca individualna kod djece. Hržica i Kraljević (2007) objašnjavaju kako je rječnički brzac važan kao preduvjet za uporabu većeg broja morfoloških i sintaktičkih obrazaca, što omogućava dalji jezični razvoj.

Posokhova (2008) smatra kako razvoj rječnika u smislu učenja novih riječi nikada ne prestaje, niti kod djece, niti kod odraslih.

Prema svemu navedenom možemo zaključiti kako se leksički razvoj odvija tijekom cijelog života, ali posebno je izražen u djetinjstvu. Djeca koja su više izložena govoru u svojoj okolini brže će usvojiti nove riječi. Razdoblje „rječničkog brzaca“ označava nagli skok u djetetovu usvajanju riječi i samim time predstavlja prekretnicu u leksičkom razvoju jer omogućava djeci da koriste složenije morfološke obrasce.

3.3. Igra kao poticaj jezičnog razvoja

Stručnjaci koji se bave jezično-govornim razvojem djeteta upozoravaju da izravno poučavanje djeteta rezultira njegovom pasivnošću i slabijom društvenošću. Stoga je najbolje učenje u predškolskoj dobi pretvoriti u igru i zabavu navodi Šego (2009). Navedena autorica također iznosi kako kreativni odgojitelj ima ulogu pomoći djeci da usvoje jezik na zabavne načine kao što su razgovori s djecom o temama koje ih zanimaju, slušanje djece i praćenje dječjih interesa. Uzeći u obzir da je djetetova primarna aktivnost igra, upravo kroz nju trebamo poticati jezični razvoj. Britton (2000) igru opisuje kao je ugodnu, dobrovoljnu, smislenu i spontano odabranu aktivnost. Često je i kreativna, uključuje rješavanje problema, učenje novih društvenih vještina, novog jezika i novih tjelesnih vještina. Dok autorice Peti Stantić i Velički (2009) igru opisuju kao čovjekovu prirodnu aktivnost, koja sadrži svoja jasna i unaprijed dogovorena pravila.

Šego (2009) ističe kako rane jezične aktivnosti imaju veliki utjecaj na to kakva će jezična postignuća imati dijete u kasnijoj dobi, odnosno ako dijete nema mogućnost slušati govor, teže će savladati umijeće čitanja. Ako mi kao odrasle osobe ne potičemo djetetov jezični razvoj, dijete je izloženo većem riziku od poremećaja u ponašanju zbog kojeg kasnije može imati probleme u školovanju i učenju. Istraživanja pokazuju da se kod gotovo svakog četvrtog djeteta mogu ustanoviti poremećaji u govoru ili komunikaciji, a deficiti se mogu nalaziti na različitim razinama iznose Peti Stantić i Velički (2009) prema Ferrari (1998). Upravo zbog toga što veliki broj djece ima poteškoće u govoru, važno je provoditi jezične igre u vrtićima.

Jezične igre su, navodi Šego (2009) prema Peti Stantić i Velički (2008) sve one igre u kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Jezične su igre izvrstan oblik poticanja slušanja, govorenja, čitanja i pisanja kod djece. Peti Stantić i Velički (2009) navode kako je jezičnu igru najjednostavnije i najtočnije odrediti kao prostor u kojem se i odrasli i djeca oslobađaju u svom vlastitom jeziku, u kojem doista uživaju intuitivno svladavajući pravila i stječući sposobnost postupiti u skladu s pravilima ili ih (svjesno) prekršiti. Te igre mogu provoditi odgojitelji u vrtiću ili roditelji s djecom kod kuće.

Igre je važno prilagoditi djetetovom uzrastu i njegovim sposobnostima, ako djetetu ponudimo igru koja je puno iznad njegovih mogućnosti, izazvat ćemo frustraciju i kontra efekt. Zato je važno pomno odbrati igre. Neke od igara koje potiču govorni razvoj opisuje Šego (2009); *Imenovanje kartica* – igra u kojoj odrasla osoba pripremi kartice sa sličicama nekih predmeta koje imenuje djetetu nekoliko puta, a zatim traži dijete da ono imenuje predmete sa kartica sličnim redoslijedom. *Pokvareni telefon* je igra odlična za razvijanje vještine sluha, a djeci je dobro poznata i zabavna igra. *Zadnje slovo – prvo slovo* je igra u kojoj djeca stanu u red, prva osoba u redu izgovara neku riječ kao na primjer pas, a osoba iza nje izgovara riječ na zadnje slovo zadane riječi kao na primjer stol. Niz se nastavlja dok se sva djeca ne izredaju, ta igra namijenjena je predškolskoj djeci. Autorice Peti Stantić i Velički (2009) također opisuju neke jezične igre, npr.: *Na slovo, na slovo* – igra u kojoj dijete može prepoznati prvi glas u riječi koja je zadana, također se vježba koncentracija. *Škrinja s blagom* – također zanimljiva igra u kojoj djeca mogu bogatiti rječnik i vježbati pamćenje. Igra se tako da prva osoba u krugu otkrije što je našla u škrinji s blagom, a svaka osoba nakon nje mora ponoviti stvari od prethodnik igrača i nadodati stvar koju je ona pronašla.

Autorica Posokhova (2007) navodi kako jezični razvoj zaostaje onda kada zaostaje fina motorika u djece. Što više djeca koriste prste u aktivnostima, razvijaju finu motoriku a time i govor. Postoje mnoge aktivnosti za razvoj fine motorike koje odgojitelji mogu ponuditi djeci. Te aktivnosti djeci ne predstavljaju vježbu, već igru u kojoj uživaju. Peti Stantić i Velički (2009) navode kako djeca igrajući se, baš kao i mi odrasli, stalno koračaju između dvaju jezičnih svjetova, od kojih je jedan uobičajen i pravilan dok je drugi nepravilan, odmaknut i obilježen posebnostima.

Dakle, ako želimo razvijati jezični razvoj djece trebamo uključivati što više jezičnih igara, slikovnica i interakcije sa djecom. Svaka aktivnost treba biti pomno smišljena i prilagođena uzrastu djece. Također, važno je od najranije dobi razvijati finu motoriku koja ima značajnu ulogu u razvoju govora.

4. PRIČANJE PRIČA

Težak (1998) navodi da se termin „pričanje“ odnosi se samo na živo usmeno izlaganje izvornog sadržaja. Ovaj proces podrazumijeva živu komunikaciju između pripovjedača i slušatelja, pri čemu je upravo ta živa interakcija ključna za prijenos emocija i značenja priče. Dok Velički (2013) naglašava kako dijete stvara mentalne slike na temelju onoga što odgojitelj ili druga osoba pričaju. Te mentalne slike omogućuju djetetu da doživi priču na dubljoj razini. Ipak, često se događa da djeca odlutaju mislima za vrijeme pričanja priče, stoga je nužno da koristimo različite strategije kao što su gestikulacija ili pomagala kako bi zadržali njihovu pažnju. Pripovjedač mora uložiti energiju u pričanje priče kako bi izazvao dječji interes i reakciju, te zadržao dječju koncentraciju.

Odabir priče koju ćemo pričati djeci nije nimalo lak zadatak. Najvažnije je uzeti u obzir dob djeteta, njegove interese i postojeća znanja. Taj korak je nužan kako bi priča bila prilagođena djetetovim kognitivnim sposobnostima. Velički (2013) ističe kako odrasla osoba mora biti upoznata s bogatstvom literature i kvalitetnim autorskim djelima kako bi bila kompetentna odabrati priču za djecu. Kroz pažljivo odbrane priče, dijete će razviti svoje vještine, obogaćivati vokabular i stjecati nova znanja. Dijete će vrlo rano osvijestiti da postoji mnoštvo riječi i nijansi među njima i da svoje misli i osjećaje može preciznije izražavati i naravno, u tom opisivanju misli i osjećaja može biti potpuno slobodno u kreaciji nekih novih još nepostojećih riječi navodi Velički (2013) prema Krušlin (2007).

Siketić i Turza Bogdan (2022) prema Mellon (2000), Land (2011), ellis i Brewster (2014) navode kako postoje brojna istraživanja koja pokazuju kako pričanje priča ima pozitivan utjecaj na sveukupan dječji razvoj. Pričanje priča ne samo da potiče kognitivni razvoj, već ima i preventivni učinak na pojavu govornih poremećaja te značajno pridonosi razvoju rane pismenosti ističu Siketić i Turza Bogdan (2022). Zato možemo zaključiti kako je pričanje priča iznimno važno i poželjno u odgojno obrazovnom radu, te najbolji alat kojeg odgajatelj može koristiti kako bi pridonio dječjem razvoju.

4.1. *Priča kao sredstvo za poticaj razvoja govora*

Odgojitelj ima ključnu ulogu u poticanju spontanog govora djece, što postiže kroz razne situacije i aktivnosti kao što su dramatizacije, čitanje slikovnica, pričanje priča i igre lutkama. Takve aktivnosti omogućuju djeci da na prirodan i zabavan način razvijaju svoj govor i jezične vještine, navodi Petrović Sočo (1997).

Velički (2013) opisuje govor kao socijalni fenomen i napominje važnost u tome da znamo kako osigurati optimalne uvjete za razvoj dječjeg govora. U tom kontekstu, izuzetno je važno da djeci pružimo “prostor za govor”, što podrazumijeva stvaranje okruženja u kojem se dijete osjeća prihvaćeno, shvaćeno i voljeno. Takvo okruženje ne samo da potiče razvoj govora, nego i pozitivno utječe na cjelokupan razvoj djeteta.

U posljednjih desetak godina znanstvenici i stručnjaci sve više posvećuju pažnju poticanju govora, zbog vidljivog opadanja jezične kompetencije među mladima te porasta govorno jezičnih teškoća, što je zabilježeno brojnim istraživanjima, navodi Velički (2009). Autorica objašnjava da je jedan od glavnih uzroka tomu manjak komunikacije među djecom, kao i sve više prisutniji utjecaj medija koji djeci postaju sve lakše dostupni. Upravo zbog toga, potrebno je pronaći što više načina za poticanje dječjeg govora, a pričanje priča je jedan od boljih načina da to učinimo.

Priča, kako ističe Velički (2013) pozitivno utječe na cjelokupan razvoj djeteta, posebno na njegov socioemocionalni, kognitivni, govorno komunikacijski i etički razvoj. Da bismo djetetu približili priču i potaknuli ga na slušanje iste, važno je koristiti se dijaloškim čitanjem i raznim pomagalicama, kao što su prsne lutke, gestikulacija tijekom pripovijedanja, stolna drama i slično. Korištenjem gesta, prema Velički (2013) pomaže djeci da vizualiziraju i zamisle pojmove koje čuju u priči, čime potičemo njihovu maštu i razumijevanje.

Čudina Obradović (2008) naglašava kako bi pričanje priča trebala bi biti stalna roditeljska aktivnost. Roditelji bi trebali redovito pričati priče sa svojom djecom, uključujući ih aktivno u proces pripovijedanja. To se može postići postavljanjem pitanja koja potiču otvorene odgovore, obogaćivanjem dječjih odgovora, pohvalama i ohrabivanjem djeteta da govori. Pričanje priča treba biti veseo i zabavan proces, baš poput igre, jer je upravo kroz igru djeci najlakše usvojiti nove vještine i znanja.

4.2. *Uloga odgojitelja u pričanju priča*

Siketić, Turza Bogdan (2022) ističu važnost posvećivanja pune pažnje pričanju priča, jer priče ne samo da uvelike doprinose razvoju jezika i govora, već također prenose iskustva i vrijednosti. Kroz priče djeca lakše razumiju svijet oko sebe, prepoznaju vlastite i tuđe emocije te poboljšavaju svoje jezične vještine. Priče igraju ključnu ulogu u emocionalnom i socijalnom razvoju djece, jer im pomažu u snalaženju u različitim životnim situacijama, omogućuju im da se izraze na način koji je njima razumljiv i prihvatljiv.

Čudina Obradović (2014) naglašava da pričanje priča kod djece razvija maštu i kreativnost. Kroz slikovite opise i radnje, priče potiču djecu na stvaranje vlastitih svjetova i ideja, što je ključno za njihov kognitivni razvoj. Na ovaj način, djeca ne samo da usvajaju nove riječi i izraze, već istovremeno razvijaju sposobnost kreativnog mišljenja i stvaranja.

Peteh (2018) dodaje da način na koji odgojitelj interpretira, čita ili pripovijeda priču ima značajan utjecaj na to koliko će priča biti prihvaćena i zanimljiva djetetu. Uloga odgojitelja nije samo da prenese sadržaj priče, već da kroz svoj način pripovijedanja prenese emociju. Uživljavanjem u priču i ulogu, odgojitelj može djeci približiti radnju na način koji ih angažira i potiče na aktivno slušanje. Peteh (2018) napominje da je upravo kroz ovakvu emocionalnu povezanost između pripovjedača i slušatelja moguće djetetu prenijeti suštinu priče i omogućiti dublje razumijevanje sadržaja.

Dakle, pričanje priča ima višestruke prednosti za razvoj djece, od jezičnih i kognitivnih vještina do emocionalnog i socijalnog razvoja. U tom procesu, odgojitelj igra ključnu ulogu, jer njegova sposobnost i trud da se uživi u priču i prenese emociju značajno doprinosi djetetovom iskustvu.

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

Istraživanje sam provela u „Dječjem vrtiću Bjelovar“. U istraživanju su sudjelovala djeca predškolske dobi, iz skupine „Sovice“. U ispitivanju je sudjelovalo 13 ispitanika, od čega je 8 djevojčica i 5 dječaka u dobi od 6 do 7 godina. Istraživanje u vrtiću provedeno je u razdoblju od 13. svibnja 2024. do 25. svibnja 2024. godine.

5.2. Cilj i problemi istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati koliko priče mogu biti poticajne za bogaćenje rječnika djece rane i predškolske dobi.

S obzirom na cilj istraživanja postavljaju se sljedeći istraživački problemi:

1. Ispitati poznavanje riječi prije eksperimentalne provedbe istraživanja
2. Ispitati utječe li provedba eksperimentalnog pričanja priča na poznavanje riječi
3. Ispitati postoji li razlika u ovladavanju riječi s obzirom na spol

5.3. Instrument istraživanja

Istraživanje je započelo ispitivanjem značenja 14 različitih riječi, a zatim su provedene aktivnosti čitanja priča i prepoznavanje ispitanih riječi u tekstu, te poznavanje riječi nakon čitanja teksta. Na kraju provedeno je završno ispitivanje utječe li spol na ovladavanje poznavanja riječi.

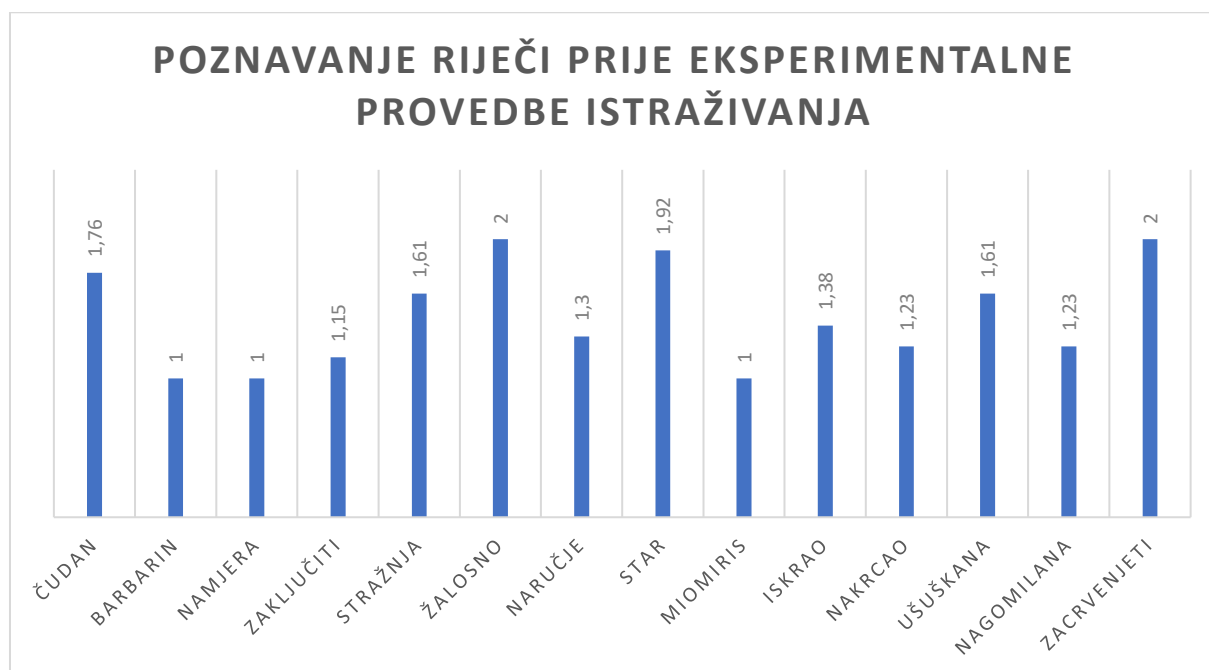
Za djecu sam pripremila četiri različite priče: *Kamo je nestala vreća s darovima*, *Kako je djed Božićnjak zaboravio Božić*, *Petar Mraz i popis zločeste djece* i *Božić djeda Martina*. Kroz aktivnosti pričanja ovih priča htjela sam provjeriti znaju li djeca značenje određenih riječi iz teksta. Prije samog pričanja priča, djecu sam ispitala znaju li značenje istaknutih riječi. Prvo sam djeci rekla riječ i pitala ih što misle da ta riječ znači, a ja sam bilježila njihove odgovore. Nakon provedenog testa riječi, krenula sam s pričanjem priča. Nakon pričanja priča ponovo sam ispitala djecu poznavanje istaknutih riječi i bilježila rezultate.

5.4. Rezultati istraživanja

U daljnjem tekstu bit će prikazani rezultati provedenog istraživanja „Uloga pričanja priča u razvoju jezičnih sposobnosti djece predškolske dobi“.

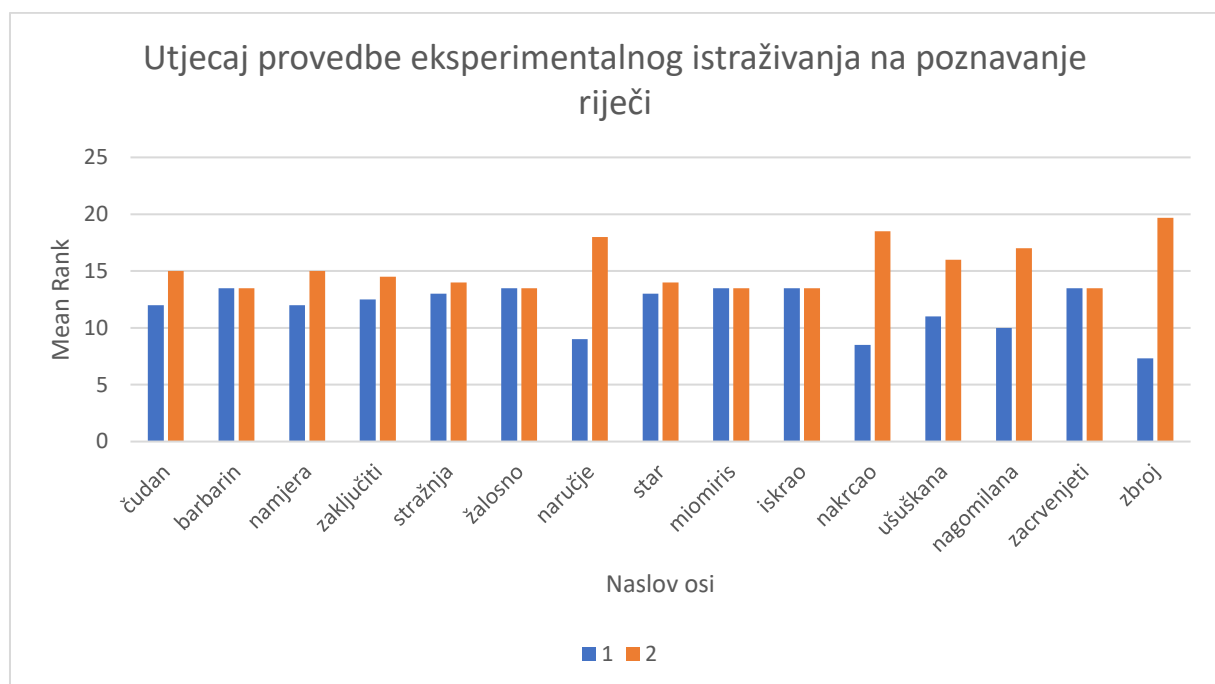
Prvi prikazani rezultati predstavljaju prvi problem koji je bio ispitati poznavanje riječi prije provedbe pričanja priča. Rezultati prikazuju poznavanje riječi prije eksperimentalne provedbe istraživanja, odnosno prije čitanja priča. Iz tablice možemo vidjeti kako djeca nisu poznavala riječi „barbarin“ „namjera“ i „miomiris“, a većina je znala riječi „čudan“ „zacrvenjeti se“ „žalosno“ i „star“. Ostale riječi su neka djeca znala, dok neki nisu. Možemo zaključiti kako većina ovih riječi nisu u njihovom svakodnevnom rječniku, te su im samo neke bile poznate. Djeca su aktivno sudjelovala u ispitivanju značenja riječi i jasno iznosila svoje zaključke.

Tablica 1. Rezultati prvog provedenog istraživanja

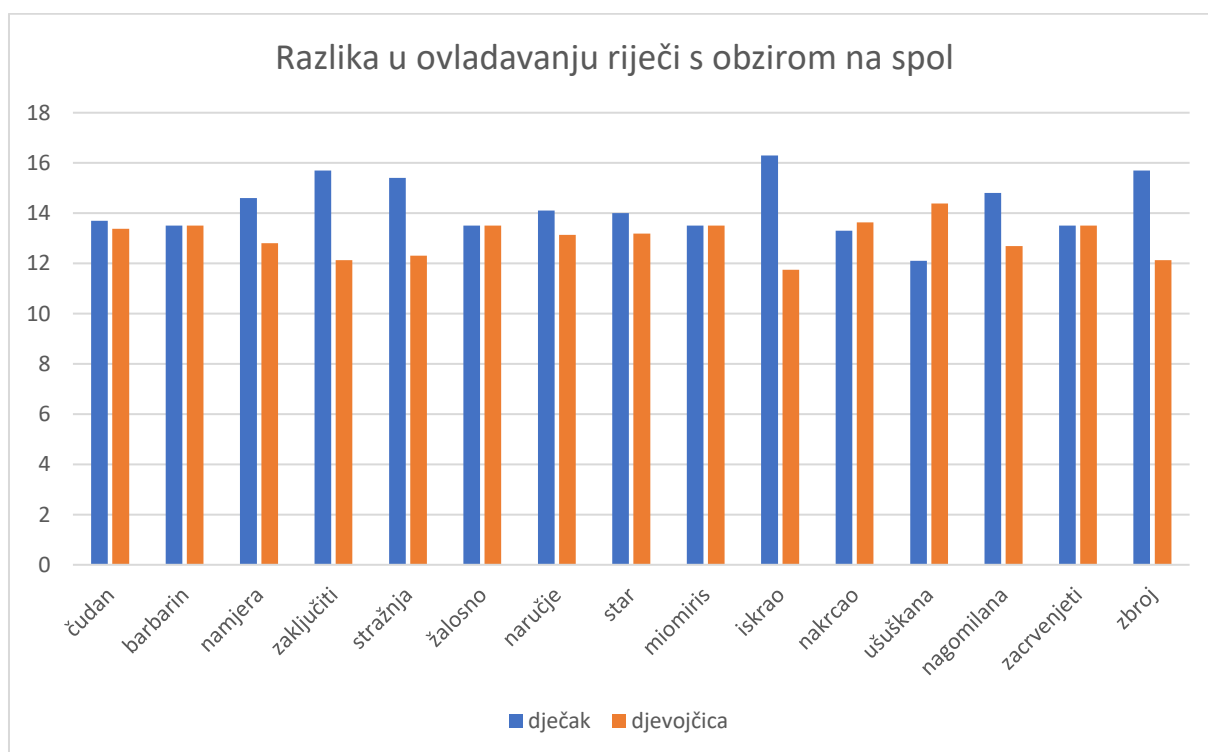
Drugi problem bio je ispitati utječe li provedba eksperimentalnog pričanja priča na poznavanje riječi kod djece. Djecu sam smjestila u kutak za čitanje i provela aktivnost čitanja priča: *Kamo je nestala vreća s darovima*, *Kako je djed Božićnjak zaboravio Božić*, *Petar Mraz i popis zločeste djece* i *Božić djeda Martina*. Tijekom pričanja priča djeca su pažljivo slušala što pričam i pokazala interes za odabrane priče. Neki od djece su se javljali kada bi čuli neku od ispitanih riječi u tekstu. Nakon čitanja priča ponovo provodim test poznavanja riječi s djecom. Značajna statistička razlika nakon čitanja priča pokazala se kod ovih riječi: *naručje*, *nakrcao*, *ušuškana* i *nagomilana*. Značenje tih riječi djeca su više znala nakon provedbe pričanja priča. Primjerice, riječ „*naručje*“ nakon čitanja su povezali sa držanjem djeteta u krilu. Neke riječi i dalje nisu znali nakon čitanja, kao što su „*barbarin*“ i „*miomiris*“. Ipak, možemo vidjeti kako je pričanje priča utjecalo na njihovo ovladavanje riječima.

Tablica 2. Rezultati drugog provedenog istraživanja

Treći problem bio je ispitati postoji li razlika u ovladavanju riječi s obzirom na spol djece. Ovdje primjećujem da u većini riječi nema statistički značajne razlike u ovladavanju riječi s obzirom na spol, ali kod riječi „ušuškana“ i „iskrao se“ postoji razlika. Riječ „ušuškana“ više su znale djevojčice, dok se pokazalo kako su dječaci više znali riječ „iskrao se“. Za ostale riječi možemo primijetiti kako su rezultati podjednaki i kako spol nije utjecao na ovladavanje riječi kod ispitane djece.

Tablica 3. Rezultati trećeg provedenog istraživanja

6. ZAKLJUČAK

Priča ima duboku važnost u životu djeteta. Ne samo da razvija djetetov kognitivni, emocionalni, jezični i cjelokupan razvoj, već ih uvodi u potpuno novi svijet. U tom svijetu mašte sve je moguće. Također ih uči moralnih vrijednostima za život. Kroz pričanje priča ostvarujemo povezanost sa djecom i potičemo njihovu empatiju pa tako potičemo da suosjećaju sa drugima.

Djeca većinu svog dana provode upravo u vrtiću sa svojim odgojiteljicama, zato je iznimno važno da odgojitelji kroz svoj odgojno obrazovni rad promoviraju pričanje priča i trude se prenijeti djeci priču na što zanimljiviji način i tako podrže dječji razvoj.

Nakon provedenog istraživanja možemo zaključiti kako pričanje priča ima ulogu u razvoju jezičnih sposobnosti djece predškolske dobi. Temeljni cilj istraživanja bio je ispitati koliko priče mogu biti poticajne za bogaćenje rječnika djece rane i predškolske dobi. S obzirom na cilj postavljen je prvi problem koji je bio ispitati poznavanje riječi prije eksperimentalne provedbe istraživanja. Rezultati su pokazali kako djeca nisu poznavala riječi „*barbarin*“ „*namjera*“ i „*miomiris*“, a većina je znala riječi „*čudan*“ „*zacrvenjeti se*“ „*žalosno*“ i „*star*“. Idući postavljen problem bio je ispitati utječe li provedba eksperimentalnog pričanja priča na poznavanje riječi. Rezultati su pokazali kako su djeca nakon pričanja priča ostvarila bolje rezultate u poznavanju riječi „*naručje*“, „*nakrcao*“, „*ušuškana*“ i „*nagomilana*“. Nakon pričanja priča djeca su ostvarila bolje rezultate u ispitivanju riječi, što znači da je pričanje priče imalo utjecaj na njihovo usvajanje riječi. Posljednji problem bio je ispitati postoji li razlika u ovladavanju riječi s obzirom na spol. Rezultati su pokazali kako ne postoji značajna razlika, ali je vidljiva kod riječi „*ušuškana*“ koju su više znale djevojčice, te kod riječi „*iskrao se*“ koju su više znali dječaci. Rezultati nam prikazuju kako je eksperimentalno istraživanje podjednako uspješno utjecalo i na dječake i na djevojčice.

Zaključno, možemo reći kako je priča predivno sredstvo koje odgojiteljima može pomoći u radu, kroz nju djecu može uvesti u nove dimenzije i razvijati njihovu kreativnost i maštu.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Dora Begović

7. Literatura

1. Aladrović Slovaček, K. (2014) Jezična djelatnost pisanja u nastavi hrvatskoga jezika. *Croris: informacijski sustav znanosti RH*
2. Aladrović Slovaček, K. (2017) Jezična djelatnost pisanja u osnovnoškolskoj nastavi hrvatskoga jezika. *Foreign languages*, Vol. 46 No. 4, 2017.
3. Aladrović Slovaček, K. (2018) *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa, 2018
4. Aladrović Slovaček, K. (2019) *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika*. Zagreb: Alfa
5. Bežen, A. (2002) *Metodički pristup početnom čitanju i pisanju na hrvatskom jeziku*. Zagreb: Profil
6. Benedict, H. (1979) Early lexical development: Comprehension and production. *Journal of Child Language*, 6(2), 183–200
7. Bošnjak Botica, T. (2016) Morfologija u ranom jezičnom razvoju. *Hrvatski jezik: znanstveno – popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*, Vol. 3, No.2, 2016
8. Britton, D. M. (2000) The Epistemology of the Gendered Organization. *Gender & Society*, 14, 418-434.
9. Capanec, M. (2022) Rani jezični razvoj: Što ga ometa i do kada čekati s intervencijom. *Pediatrics Croatia*: Vol. 66 No. Suppl 1, 2022
10. Čudina Obradović, M. (1995) Utjecaj bračnog emocionalnog sklada roditelja na školski uspjeh i ponašanje djece. *Časopis za opća društvena pitanja*, Vol. 4 No. 4-5, 1995
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/32370>
11. Čudina Obradović, M., Obradović, J. i Pilar, I.(2003) Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, Vol. 10 No. 1, 2003 Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/30135>
12. Čudina Obradović, M. (2008) *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine*. Zagreb, Školska knjiga.
13. Čudina Obradović, M. (2014) *Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja*. Golden marketing
14. Hadel, J. i Pergar, M. (2020) Raising Awareness of the Importance of Reading to Early Childhood and Preschool Age Children through Lifelong Education of Parents. *Časopis Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. Zagreb, Vol. 22 No. Sp. Ed. 3. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/251258>
15. Jelaska, Z. (2005). *Jezik, komunikacija i sposobnost: Nazivi i bliskoznačnice*. Jezik, 52.

16. Jelaska, Z. (2007) Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja. Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik, Vol. 1 No. 3, 2007 Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/20658>
17. Kovačević, M. (1997). Jezik i jezične sastavnice. Zagreb: Školske novine, 1997
18. Karmiloff Smith, A. (2003) Modeling language acquisition in atypical phenotypes. APA PsycArticles: Journal Article, 2003
19. Kraljević, J. i Hržica G. (2007) Rječnički brzac u jezičnome usvajanju. Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik, VOL. 2 No. 4, 2007.
20. Marinjak, Lj. , Lukačević-Bulut, M. i Mužar-Kos M. (2022) Uz čitanje riječi rastu. Časopis za odgojne i obrazovne znanosti Foo2rama. Slavonski brod, Vol 5. No 5, 2022. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/273553>
21. Miletić, L. (2022) Čitanje – teorija, praksa, veselje i ljubav. Časopis Libri et liberi: časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture. Vol 11. No. 2, 2022. Dostupno na : <https://hrcak.srce.hr/294302>
22. Petrović Sočo, B. (1997) Dijete, odgajatelj i slikovnica. Zagreb: Alineja, 1997
23. Peti-Stantić, A. i Velički, V. (2009) Jezične igre: za velike i male. Zagreb: Alfa
24. Peti-Stantić, A. (2019) Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitalačke sposobnosti. Ljevak
25. Posokhova, I. (2004) Govor, ritam, pokret. Zagreb: Ostvarenje, 2004
26. Posokhova, I. (2007) Kako pomoći djetetu u poteškoćama u čitanju i pisanju: Praktični priručnik. Lekenik: Ostvarenje, 2007
27. Posokhova, I. (2008) Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje. Buševac: Ostvarenje
28. Pavličević Franić, D. i Kovačević, M. (2003) Komunikacija kompetencija u višejezičnoj sredini II: teorijska razmatranja. Zagreb: Jastrebarsko: Sveučilište u Zagrebu, Naklada Slap, 2003
29. Pavličević-Franić, D. (2005) Komunikacijom do gramatike. Alfa d.d.
30. Pavličević-Franić, D. i Aladrović-Slovaček, K. (2011) Utjecaj načina poučavanja na motivaciju i stav učenika prema hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu. Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju, Svezak 152
31. Pavličević-Franić, D. (2018) Utjecaj jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja na razvoj komunikacijske kompetencije u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom. Croatian journal of education. Dostupno na: <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.2322>
32. Peteh, M. (2018) Radost igre i stvaranja. Zagreb, Alinea.

33. Rosandić, D. (2002) *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil International, 2002
34. Rosandić, D. (2004) *Od Slova Do Teksta i Metateksta*. Profil
35. Radonić, M. (2022) "Rođeni za čitanje" nacionalni program poticanja čitanja u RH. Časopis Paediatrica Croatica, Vol 66. no suppl 1. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/295455>
36. Razum, L. i Aladrović-Slovaček, K. (2023) Jezični i izvanjezični čimbenici ranoga usvajanja hrvatskoga jezika. Hrčak, No. 81, 2023. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/315500>
37. Reznick, J. i Goldfiel, A. (1990) Rapid change in lexical development in comprehension and production. *Developmental Psychology*, 28(3), 406–413
38. Starc B., Čudina Obradović M., Pleša A., Profaca B., Letica M. (2004) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb, Golden marketing
39. Siketić, J. i Turza Bogdan, T. (2022) Uloga odgajatelja u pričanju priča. *Hrvatski časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture*, Vol. 20 No.1, 2022. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/296910>
40. Šikic, N. i Ivičević-Desnica, J. (1988) *Govorno/jezični razvoj i njegovi problemi*. *Govor, časopis za fonetiku*. Zagreb, Vol. 5 No. 1, 1988. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/176801>
41. Šamo, R. (2006) *Slušanje – receptivna ili produktivna jezična vještina*. Časopis za odgojno obrazovnu teoriju i praksu. Pula, Vol. 1 No. 1, 2006. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/11511>
42. Šauperl, L. (2007) *Čitanje djeci rane dobi*. Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 13 No. 48, 2007. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/177625>
43. Šego, J. (2005) *Kako postati uspješan govornik: priručnik i vježbenica retorike za učenike i studente*. Zagreb: Profil International, 2005
44. Šego, J. (2009) Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, VOL. 26 No 2, 2009.
45. Težak, S. (1996) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga
46. Velički, V. (2009) *Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću*. Časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi, Vol. 10 No. 18, 2009

47. Velički, V. (2013) Pričanje priča - stvaranje priča: Povratak izgubljenomu govoru. Alfa d.d.
48. Visinko, K. (2010) Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika – Pisanje. Zagreb: Školska knjiga, 2010